



Verslag Pensioenexpertisesessie 'Grensoverschrijdende aspecten van het Pensioenakkoord en de Wet Toekomst Pensioenen' 6 april 2023

Op 6 april 2023 vond de digitale pensioenexpertisesessie plaats met als onderwerp 'Grensoverschrijdende aspecten van het Pensioenakkoord en de Wet toekomst pensioenen'. De sessie werd georganiseerd door het expertisecentrum ITEM in samenwerking met Montae & Partners. Tijdens de sessie werden meer dan 50 deelnemers door Frank Janse (Pensioenadviseur – Expertisecentrum – Montae & Partners) bijgepraat over de grensoverschrijdende aspecten van de WTP. Sander Kramer (PhD-onderzoeker bij ITEM/UM) ging in op de grenseffecten van het bedrag ineens en RVU's. De gemene deler van de presentaties was dat ondanks de meer dan honderd uur aan debatten en vele honderden pagina's parlementaire documentatie nauwelijks aandacht is besteed aan grensoverschrijdende aspecten van de WTP, dan wel de Wet bedrag ineens en RVU. 'Grenseffecten' zijn echter als dusdanig opgenomen in het Nederlands Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK).

In zijn presentatie besprak Frank Janse een aantal onderwerpen: inkomende werknemers, uitgaande werknemers, pensioengerechtigden, keuzebegeleiding, PEPP en buitenlandse pensioenuitvoerders. Hij wees onder meer op de onduidelijkheden die er zijn rondom aangewezen buitenlandse pensioenregelingen voor werknemers die vanuit het buitenland tijdelijk in Nederland zijn tewerkgesteld. In dat kader wees hij ook op de uniformering van het partnerbegrip onder de WTP, waarbij sprake dient te zijn van een 'gezamenlijke huishouding', via ofwel een notarieel samenlevingscontract of een samenlevingsverklaring. Bij dit laatste dienen beide partners woonachtig te zijn op hetzelfde woonadres en dient sprake te zijn van zorg voor elkaar. Indien één van de partners echter in het buitenland woonachtig is, is het voor deze 'buitenlandse' partner niet mogelijk te worden aangemerkt als partner in de zin van de pensioenregeling. Ook besprak Frank dat de overgang op grond van het nieuwe pensioenstelsel naar een premieovereenkomst (DC) impact kan hebben voor zogenoemde US persons. De US kent namelijk specifieke effectenwetgeving die voorwaarden stelt aan bedrijven met beleggingsproducten, waaronder DC pensioenregelingen, waaraan US persons deelnemen. Ten aanzien van uitgaande werknemers die tijdelijk in het buitenland worden tewerkgesteld wees Frank onder meer op de 'harde knip' tussen het huidige en nieuwe fiscale kader voor pensioenen. Dit heeft impact op de mogelijkheden voor inkoop achteraf in de Nederlandse pensioenregeling.

Ook ging Frank in op de mogelijke impact voor gepensioneerden die in het buitenland woonachtig zijn en waarmee Nederland een belastingverdrag heeft

gesloten waarin de heffingsbevoegdheid (mede) afhankelijk is van de hoogte van de pensioenuitkeringen. Als gevolg van de WTP zal de hoogte van pensioenuitkeringen mogelijk meer fluctueren. Ofwel is sprake van een variabele uitkering (in solidaire premieregeling/flexibele premieregeling), ofwel kan 'invaren' leiden tot een wijziging in de hoogte van lopende pensioenuitkeringen. De hoogte van de pensioenuitkering kan van belang zijn bij de toedeling van de heffingsbevoegdheid op basis van een belastingverdrag. In het belastingverdrag tussen Nederland en Duitsland is namelijk in art. 17 een bedrag opgenomen van €15.000; in het verdrag met België een bedrag van €25.000.

Voorts werd in dit verband gewezen op keuzebegeleiding ten aanzien van grensoverschrijdende werknemers. De voorlopige leidraad keuzebegeleiding (AFM) wijst er namelijk op dat het belangrijk is dat de beoogde doelstellingen van keuzebegeleiding aansluiten bij de behoeften en kenmerken van deelnemers. Het is aan de pensioenuitvoerder om inzicht te krijgen in verschillende doelgroepen en op basis daarvan een logische en volledige invulling te geven aan de wettelijke hoofddoelstelling. Hierbij rijst de vraag of grensoverschrijdende werknemers een aparte doelgroep vormen die afzonderlijk aandacht behoeven in dit kader. Ook het Pan-Europese Pensioen Product (PEPP) en de uitvoering van een Nederlandse pensioenregeling door een buitenlandse pensioenuitvoerder passeerden kort de revue,

Sander Kramer nam de deelnemers mee in de wet (herziening) bedrag ineens en de RVU. Ook hierbij bleek dat grenseffecten van deze maatregelen onderbelicht zijn gebleven tijdens de parlementaire behandeling. Naast de vormgeving van de optie tot uitbetaling van een bedrag ineens (10% maximaal) op pensioendatum in binnenlandse situaties (en gevolgen voor AOW-premie, 'geboorteproblematiek', fiscaliteit, toeslagen etc.), lag de focus op de belastingheffing over deze afkoopsom in grensoverschrijdende situaties. Sander belichtte de gevolgen hiervan met het oog op de verdeling van de heffingsbevoegdheid over het bedrag ineens in de belastingverdragen met België, Duitsland, Spanje en Portugal. Deze verdragen zijn ook tijdens de parlementaire behandeling van de Wet bedrag ineens summier genoemd. Meest belangwekkende situatie betreft het belastingverdrag gesloten tussen Nederland en België, met name ten aanzien van de geclausuleerde bronstaatheffing zoals neergelegd in art. 18, lid 2 van dit verdrag (lid 3 van dit artikel is immers niet van toepassing aangezien dit slechts geldt voor afkoop tijdens de opbouwfase). Met name sub b wekt in dit kader belangstelling, aangezien het de vraag is in hoeverre afkoopsommen in België 'normaal' belast worden op grond van Belgisch nationaal fiscaal recht. Gezien de – vanuit Nederlands perspectief – preferentiële belastingheffing over afkoopsommen in België is het waarschijnlijk dat de Nederlandse fiscus dit zal beschouwen als niet 'normaal' belast, zodat daarmee wordt voldaan aan de voorwaarde van sub b. Indien ook voldaan is aan de overige voorwaarden van lid 2, mag Nederland ook belasting heffen over de afkoopsom. De vraag in hoeverre een dergelijke discussie – soortgelijk aan de Belgische WAP 2004 – zal herrijzen is maar zeer de vraag, aangezien het heronderhandelde verdrag tussen Nederland en België in de loop van 2023 zal worden ondertekend. Op welke wijze het pensioenartikel is vormgegeven in het nieuwe verdrag is echter nog onduidelijk. Voorts besprak Sander de gevolgen onder het belastingverdrag tussen Nederland en Duitsland. Onder dit verdrag vallen afkoopsommen – ook op pensioendatum – onder art. 17, lid 4 waarbij het gedeelde heffingsrecht wordt toegewezen aan de bronstaat, i.e. Nederland. Ook werd hierbij gewezen op de

methode van voorkoming van dubbele belasting zoals door Duitsland verleend. De belastingverdragen met Spanje en Portugal werden nog kort aangestipt. Sander wierp ook de vraag op hoe met deze gevolgen van de wet bedrag ineens dient worden omgegaan in het kader van de keuzebegeleidingsnorm, nu deze ook van toepassing is op het bedrag ineens.

Na een korte bespreking van de juridische vormgeving van de Regeling Vervroegde Uittreding (RVU), nam Sander de deelnemers mee in de fiscale behandeling van deze tijdelijke RVU-drempelvrijstelling in grensoverschrijdende situaties, meer specifiek de fiscale behandeling onder belastingverdragen. De RVU betreft overigens een maatregel van een generiek karakter; op sectoraal niveau dan wel op het niveau van de werkgever kunnen maatwerkafspraken worden gemaakt. Hoe deze RVU-uitkering dient te worden gekwalificeerd onder de toepassing van belastingverdragen (artikel m.b.t. niet-zelfstandige arbeid dan wel het pensioenartikel), hangt mede af van de contractuele afspraken die werkgever en werknemer maken. Gegeven de bestendige lijn in de rechtspraak van de Nederlandse Hoge Raad zal de RVU in de regel in Nederland gekwalificeerd worden als pensioen. Ook België zal de RVU waarschijnlijk kwalificeren als pensioen voor de toepassing van belastingverdragen. Tevens rijst hierbij de vraag of over de RVU-uitkering 'normaal' belasting wordt geheven voor de toepassing van art. 18, lid 2, sub b van het belastingverdrag Nederland-België (afhankelijk van de wijze van uitbetaling van de RVU: regulier of als bedrag ineens). Belastingplichtigen kunnen hier meer zekerheid over verkrijgen door de aanvraag van de 'vrijstelling loonbelasting' bij de Nederlandse belastingdienst. Ook ten aanzien van de RVU kan worden gesteld dat door de wetgever te weinig rekenschap is gegeven van eventuele grenseffecten.

Beantwoording chatvragen

Er zijn meer dan 300.000 mensen met een AOW-uitkering buiten Nederland. Hoeveel met een aanvullend pensioen?

Ten aanzien van aanvullend pensioen bestaan momenteel geen recente cijfers op geaggregeerd niveau. Het [CBS](#) schatte in 2020 dat ruim 40 miljard euro van het pensioenvermogen in het bezit is van personen die in het buitenland wonen.

Partners wonen niet samen op zelfde adres maar een in NL en ander in ander EU land, dan partner buiten NL uitgesloten. Is dit mogelijk strijdig met EU recht?

Dit is in eerste aanleg niet te verwachten, omdat Nederland hier geen andere voorwaarden stelt voor Nederlandse werknemers t.o.v. buitenlandse werknemers. Voor beiden geldt de eis van het woonachtig zijn op hetzelfde adres.

Vindt herijking van de fiscaal maximale premie nog plaats vóór daadwerkelijke ingang van de wet?

Het aanpassingsmechanisme wordt ingevuld door in de wet een tabel op te nemen die de relatie tussen rendement en de fiscaal maximale premiegrens weergeeft. De rendementsverwachting wordt voor de modelportefeuille bepaald op basis van de laatste gepubliceerde scenario'set van DNB. Daarbij wordt het 27e percentiel gekozen. Op deze manier ademt de fiscaal maximale premiegrens mee met de economische omstandigheden. De fiscaal maximale premiegrens zal eens per vijf jaar herzien worden. Alleen bij schokken als gevolg van aanpassingen in de scenario'set van DNB waardoor de fiscaal maximale premiegrens meer dan 5%-punt stijgt of daalt, zal er ook tussentijds aanpassing plaatsvinden. Omwille van duidelijkheid, zekerheid en stabiliteit zal de fiscaal maximale premiegrens in beginsel pas direct na afloop van de compensatieperiode worden aangepast. Dit betekent dat de fiscaal maximale premiegrens tot 2037 wordt vastgezet; alleen bij een verschil van meer dan 5%-punt zal de premiegrens tijdens de compensatieperiode worden aangepast. Over aanpassingen wordt drie jaar van tevoren gecommuniceerd, zodat sociale partners deze informatie kunnen meenemen in de CAO-onderhandelingen. Dit betekent dat de fiscale maximale premiegrens op zijn vroegst per 1 januari 2027 gewijzigd kan worden. Dit is het geval als in het najaar van 2023 blijkt dat een aanpassing van meer dan 5%-punt noodzakelijk is.

Is de veronderstelling bij de regels m.b.t. in en uitgaande werknemers op tijdelijke basis dat de arbeidsovereenkomst altijd wordt gecontinueerd bij de werkgever in het land van herkomst?

Dat is afhankelijk van de afspraken die gemaakt worden tussen werkgever en werknemer. In de voorbeelden is verondersteld dat bij voortzetting van de thuislandpensioenregeling door inkomende werknemers de arbeidsovereenkomst inderdaad wordt voortgezet bij de werkgever in land van herkomst. Hetzelfde geldt voor de voortzetting van de Nederlandse pensioenregeling voor uitgaande werknemers die tijdelijk in het buitenland tewerkgesteld worden. Indien zij geen

arbeidsovereenkomst meer zouden hebben met de werkgever in het land van herkomst, ligt het immers ook niet voor de hand dat zij hun thuislandpensioenregeling kunnen voortzetten (een eventuele vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling daargelaten). In het voorbeeld van een inkomende werknemer die gaat deelnemen aan de Nederlandse pensioenregeling en de uitgaande werknemer die gaat deelnemen aan de buitenlandse pensioenregeling is verondersteld dat de werknemer een lokaal arbeidscontract aangaat in het werkland.

Waarom wordt het hoofdstuk in de WTP met voorschriften over de transitie (invaren, transitieplan, implementatieplan, communicatieplan, etc.) niet beschouwd als arbeidsrecht of sociaal recht?

De wetgever heeft niet toegelicht waarom het hiervoor heeft gekozen.

Ten aanzien van de toestemming van partners indien uitbetaling bedrag ineens effect heeft op het partnerpensioen: hoe wordt omgegaan met scheidingen in het verleden?

Terechte constatering, daar is door wetgever niet nader op ingegaan.

Belastingdienst zou beroep in cassatie hebben ingediend tegen uitspraak Gerechtshof 's-Hertogenbosch 1 februari 2023, ECLI:NL:GHSHE:2023:466

Ja, zie [cassatieoverzicht](#) Hoge Raad van maart 2023.

Belastbaar moment = betaling of toekenning, toekenning = moment dat genierter erover kan beschikken = er is rechtspraak die stelt dat bij een vrijwillige uitstel van betaling door de genierter er toch al een belastbaar moment plaatsvindt en er dus geen uitstel van belasting zou zijn (alles hangt af van formulering natuurlijk)

Terechte constatering en hier wordt vanuit Nederlandse kant ook verschillend over gedacht. Je zou kunnen stellen dat er reeds op het moment van uitstel van betaling sprake is van een belastbare aanspraak. De wetgever heeft er echter voor gekozen aan te sluiten bij het profijtbeginsel (heffen op moment van ontvangen; verkrijgen beschikkingsmacht). Fiscaaltechnisch bezien valt daar wel het een en ander op af te dingen, maar vanuit maatschappelijk oogpunt valt toepassing van het profijtbeginsel te billijken.

BE belast RVU-uitkering als "opzegvergoeding"

De kwalificatie is mede afhankelijk van de afspraken die gemaakt worden tussen werkgever en werknemer. Waaruit blijkt dit? Graag contact opnemen via sander.kramer@maastrichtuniversity.nl

Wat gebeurt er met de RVU als de persoon komt te overlijden bij een bedrag ineens?

De RVU vervalt niet aan nabestaanden; deze is niet vererfbaar.

Waar (in welk land) wordt de AOW en het 2e pijler pensioen (ABP) belast bij de Belgische grensarbeider?

Dit hangt ervan af in hoeverre het pensioen onder toepassing van art. 18 ('privaat' pensioen) valt en in hoeverre onder art. 19, lid 2 ('publiek' pensioen) van het belastingverdrag Nederland-België. Beide bepalingen kennen een verschillende toewijzing van heffingsrechten. De AOW valt onder toepassing van art. 18, lid 1 sub b en is exclusief in de woonstaat belastbaar. Ten aanzien van het ABP pensioen dient te worden bezien in hoeverre dit als 'privaat' en 'publiek' kan worden aangemerkt. Afhankelijk hiervan dient te worden bezien of art. 18, lid 1 of lid 2 van toepassing is. Dit dient plaats te vinden op grond van een tijdsevenredige benadering. Punt 23 van het Protocol van het verdrag stelt hierover namelijk het volgende:

Een uit Nederland afkomstig pensioen valt onder de reikwijdte van artikel 19, paragraaf 2, voor zover de aanspraak op dat pensioen is opgebouwd gedurende een publiekrechtelijke dienstbetrekking. Dit ongeacht door wie dat pensioen wordt uitbetaald. Wanneer de aanspraak op een pensioen deels gedurende een particuliere dienstbetrekking en deels gedurende een publiekrechtelijke dienstbetrekking is opgebouwd, wordt het deel van dat pensioen dat wordt beheerst door artikel 18, respectievelijk het deel dat wordt beheerst door artikel 19, paragraaf 2, vastgesteld naar evenredigheid van het aantal jaren dat de aanspraak op dat pensioen is opgebouwd gedurende een particuliere, onderscheidenlijk gedurende een publiekrechtelijke dienstbetrekking, ten opzichte van het totale aantal jaren waarover de aanspraak op dat pensioen is opgebouwd.

Kan het zijn dat op pensioendatum het bedrag ineens belast wordt in het woonland, en de periodieke uitkering in het bronland? Als we over de periodieke uitkering en het bedrag ineens anders moeten gaan inhouden moet 1) het vrijstellingsformulier worden aangepast 2) de payrollprovider ook hiermee rekening moet houden.

Dit hangt ervan af of het bedrag ineens valt onder een specifieke 'afkoopsom-bepaling' in het belastingverdrag, bv. art. 17 lid 4 belastingverdrag Nederland-Duitsland. De heffingsrechten over de reguliere uitkering worden onder dat verdrag verdeeld op grond van art. 17, lid 1 en 2. Het is daarom mogelijk dat de reguliere uitkering wordt belast in de woonstaat, terwijl de uitkering ineens belastbaar is in de bronstaat. In die gevallen dient inderdaad het vrijstellingsformulier te worden aangepast en de payroll hierop te worden aangepast.

Dit werkt anders uit onder het verdrag tussen Nederland en België. Art. 18, lid 3 ('afkoopsom'-bepaling) is immers niet van toepassing op het bedrag ineens aangezien dit wordt uitbetaald op pensioeningangsdatum. Daarom wordt het bedrag ineens 'meegenomen' in de toepassing van lid 1 en lid 2 van art. 18. De afkoopsom wordt dan niet apart behandeld van de reguliere uitkering. Hierdoor behoeft vrijstellingsformulier in de regel geen aanpassing.

Uitstel van betaling is mogelijk vanwege geboorte problematiek, maar dit geldt alleen voor het bruto pensioen en niet voor het netto pensioen uit een nettopensioenregeling?

Inderdaad, nettopensioen wordt immers netto uitbetaald (onbelast) dus uitstel betalingsmoment heeft hierop geen invloed. Daarnaast wordt in de [Memorie van Toelichting](#) bij de Wet herziening bedrag ineens vermeld dat de mogelijkheid om de uitbetaling van het bedrag ineens uit te stellen, niet geldt voor het nettopensioen en de nettolijfrente. Over uitkeringen van een nettopensioen of termijnen van een nettolijfrente is geen AOW-premie verschuldigd. De geboortedatumproblematiek speelt dan ook niet voor nettopensioen en nettolijfrente.